

บันทึกการประชุม
คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
ครั้งที่ ๑๑
วันอังคาร ที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๘
ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

กรรมการผู้มาประชุม คือ

๑. นายมีชัย ฤชุพันธุ์	ประธานกรรมการ
๒. นายสุพจน์ ไข่มุกด์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายอภิชาต สุขัคคานนท์	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. นายอมร วาณิชวิวัฒน์	โฆษกกรรมการ
๕. นายนครินทร์ สิงห์เสนา	โฆษกกรรมการ
๖. นางกิริยา สุมาวงศ์	กรรมการ
๗. นางจรี วัชรวิภาการ	กรรมการ
๘. นายนิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย	กรรมการ
๙. นายเอี่ยมชัย ณ นคร	กรรมการ
๑๐. พลเอก นิวัติ ศรีเพ็ญ	กรรมการ
๑๑. นายประพันธ์ นัยโกวิท	กรรมการ
๑๒. นายภัทร คำพิทักษ์	กรรมการ
๑๓. นายภุมรัตน์ ทักษาดิพงษ์	กรรมการ
๑๔. พลตรี วีระ โรจนนาค	กรรมการ
๑๕. นายศุภชัย ยาวะประภาษ	กรรมการ
๑๖. นายอุดม รัฐอมฤต	กรรมการ
๑๗. นายอัษฎพร จารุจินดา	กรรมการ
๑๘. พลเอก อภิรัฐพร เจริญพานิช	กรรมการ
๑๙. นายปกรณ์ นิลประพันธ์	เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง
๒๐. นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง	เลขานุการกรรมการ คนที่สอง

กรรมการผู้ไม่มาประชุม คือ

นายชาติชาย ณ เชียงใหม่	(ลาการประชุม)
------------------------	---------------

ผู้เข้าร่วมประชุม คือ

ผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๑. นายจันทพันธ์ ทังสุบุตร

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ

๒. นายวราห์ เห่งพุ่ม

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

๑. นายนาถะ ดวงวิชัย

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานประธานรัฐสภา

๒. ว่าที่เรือดรี ยุทธนา สำเภาเงิน

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานคณะกรรมการการปกครอง

ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

นายเชษฐ์ โทณะวนิก

เริ่มประชุมเวลา ๑๓.๕๐ นาฬิกา

เมื่อกรรมการมาครบองค์ประชุมแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวเปิดประชุมและดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งต่อที่ประชุม

ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองบันทึกการประชุม

- บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๑ วันอังคาร ที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๘
- บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๒ วันพุธ ที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๘
- บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๓ วันพฤหัสบดี ที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๘
- บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๔ วันศุกร์ ที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๘
- บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๕ วันจันทร์ ที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๘
- บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๖ วันอังคาร ที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๘
- บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๗ วันพุธ ที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๘
- บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๘ วันพฤหัสบดี ที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๘
- บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๙ วันศุกร์ ที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๘
- บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๑๐ วันจันทร์ ที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๘

อยู่ระหว่างการตรวจทานของนายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ คนที่หนึ่ง

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องพิจารณา

การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช

ที่ประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญพิจารณาร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ซึ่งคณะอนุกรรมการยกร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญนำเสนอต่อที่ประชุมเพื่อพิจารณา โดยเริ่มพิจารณาดังแต่มาตรา ๓๒ เป็นต้นไป

มาตรา ๓๒

“มาตรา ๓๒ สิทธิของบุคคลในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว ย่อมได้รับความคุ้มครอง การจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ให้กระทำได้โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และเฉพาะเพื่อการอันเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

ข้อมูลส่วนบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง การนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ ให้กระทำได้เฉพาะเพื่อการอันเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะหรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการสอบถามว่า คำว่า “ประโยชน์ต่อสาธารณะ” ครอบคลุมความหมายที่กว้างและทุกเรื่องที่เป็นหรือไม่

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการชี้แจงว่า คำนี้แบ่งได้เป็น ๒ กรณี คือ ๑) การอันเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ เช่น การเชื่อมโยงระบบข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้บริการสาธารณะ และ ๒) เพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะที่เป็นการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (data protection)

ประธานกรรมการสอบถามว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัวถือเป็นประโยชน์สาธารณะหรือไม่ หากไม่ใช่ก็จะไม่คุ้มครองถึงความสัมพันธ์ในครอบครัว เพราะครอบครัวถูกจำกัดสิทธิไม่ใช่เพื่อประโยชน์สาธารณะ แต่เพื่อหน่วย (unit) ของครอบครัว

ประธานกรรมการเสนอให้แก้ไขความในร่างมาตรา ๓๒ เป็นดังนี้

“มาตรา ๓๒ สิทธิของบุคคลในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว ย่อมได้รับความคุ้มครอง การจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ให้กระทำได้โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และเฉพาะเพื่อการอันเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ หรือเพื่อการรักษาความสงบสุขและส่งเสริมสถาบันครอบครัว

ข้อมูลส่วนบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง การนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ ให้กระทำได้เฉพาะเพื่อการอันเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะหรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ที่ประชุมสอบถามและแสดงความเห็น ดังนี้

- ตามร่างมาตรานี้ การนำข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะมาเปิดเผยจะกระทำได้หรือไม่ ประธานกรรมการกล่าวว่า ได้รับความคุ้มครองตามวรรคสองของร่างมาตรานี้
- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ควรนำเรื่องสิทธิของครอบครัวขึ้นก่อนเรื่องสิทธิของบุคคลหรือไม่ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของครอบครัว

ประธานกรรมการกล่าวว่า ขึ้นอยู่กับว่าจะนำสถาบันขึ้นก่อนตัวบุคคลหรือไม่ ซึ่งหากจะยึดตามที่ทำกันมาก็ให้นำสถาบันขึ้นก่อนตัวบุคคล

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- ควรนำเรื่องสิทธิของบุคคลขึ้นก่อน เนื่องจากหน่วยเล็กที่สุด คือ ตัวบุคคล แล้วจึงขยายไปถึงหน่วยของครอบครัว โดยองค์ประกอบของสิทธิของบุคคลมี ๓ ประการ คือ ๑) ความเป็นความลับ คือ บุคคลอื่นจะเข้าถึงข้อมูลของบุคคลนั้นได้หรือไม่ ๒) ความเป็นนิรนาม เป็นความสนใจของบุคคลอื่นที่มีต่อ

บุคคลนั้น ๆ และ ๓) ความสันโดษ เป็นข้อจำกัดในการเข้าถึงตัวบุคคลนั้น ๆ ในทางกายภาพ ซึ่งองค์ประกอบทั้ง ๓ ประการ จะเป็นเส้นแบ่งระหว่างสิทธิของบุคคลและบุคคลสาธารณะ

- ตามหลักสากลจะนำเรื่องสิทธิของบุคคลขึ้นก่อนเรื่องสิทธิของครอบครัว
- ควรเพิ่มความในวรรคหนึ่งว่า “และเฉพาะเพียงเพื่อประโยชน์ในการรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน” ต่อท้ายความว่า “ให้กระทำได้โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย”

ประธานกรรมการเสนอให้แก้ไขความในร่างมาตรา ๓๒ เป็นดังนี้

“สิทธิของบุคคลในความเป็นอยู่ส่วนตัวครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัวความเป็นอยู่ส่วนตัว ย่อมได้รับความคุ้มครอง การจำกัดสิทธิเช่นนี้ ให้กระทำได้โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และเฉพาะเพียงเพื่อประโยชน์ในการรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เพื่อส่งเสริมหรือรักษาความสงบสุขของสถาบันครอบครัว หรือเพื่อการอันเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

ข้อมูลส่วนบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง การนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ ให้กระทำได้เฉพาะเพียงเพื่อการอันเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะหรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะตามกฎหมายบัญญัติ”

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- ควรนำเรื่องสิทธิของบุคคลในความเป็นอยู่ส่วนตัวขึ้นก่อน เพราะเป็นปัญหาใหม่ ๆ ที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นในปัจจุบัน

- หากบุคคลที่มีชื่อเสียงไปมีภรรยาบ่อย แล้วสื่อมวลชนนำเรื่องดังกล่าวมาเปิดเผยต่อสาธารณชน จะเป็นการกระทบต่อการรักษาความสงบสุขของสถาบันครอบครัวหรือไม่

ประธานกรรมการแก้ไขเพิ่มความในวรรคแรกเป็นดังนี้ “สิทธิของบุคคลในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว ย่อมได้รับความคุ้มครอง การจำกัดสิทธิเช่นนี้ ให้กระทำได้โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และเฉพาะเพียงเพื่อประโยชน์ในการรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เพื่อส่งเสริมหรือรักษาความสงบสุขของสถาบันครอบครัว เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น หรือเพื่อการอันเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ”

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- สิทธิในครอบครัวตามร่างมาตรานี้จะมีอยู่ ๒ ประการ คือ สิทธิของบุคคลในครอบครัว กับสิทธิครอบครัว ซึ่งสิทธิทั้ง ๒ ประการมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ สิทธิของบุคคลในครอบครัวจะเป็นเรื่องของ private individual ของบุคคลในครอบครัวว่ามีสิทธิในครอบครัวอย่างไร แต่เรื่องสิทธิครอบครัวเป็นเรื่องการรับรองความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวว่าได้รับความคุ้มครองอย่างไร ซึ่งในกรณีของความในวรรคสองเป็นเรื่องของสิทธิส่วนบุคคลมิใช่สิทธิครอบครัว

- ความในวรรคสองเป็นการคุ้มครองจากการกระทำของรัฐ และคุ้มครองจากการกระทำของเอกชนกับเอกชนที่มาละเมิดสิทธิตามร่างมาตรานี้

- ควรระบุเจตนารมณ์ของร่างมาตรานี้ให้ชัดเจน เพื่อสร้างความเข้าใจกับประชาชน โดยอาจมีการยกตัวอย่างข้อเท็จจริงประกอบ เช่น “การส่งเสริมหรือรักษาความสงบสุขของสถาบันครอบครัว” ว่ามีกรณีใดบ้าง

- ในอนาคตอาจมีข้อเท็จจริงใหม่เกิดขึ้นนอกจากที่ได้มีการยกตัวอย่างไว้ในกรณีที่มีการแปลความตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ควรร่างกฎหมายที่มีลักษณะความหมายที่กว้างสามารถปรับใช้กับข้อเท็จจริงที่

เกิดขึ้นในอนาคตได้ โดยไม่ควรร่างกฎหมายที่กำหนดรายละเอียดไว้มากจนเกินไป เนื่องจากจะทำให้มีการตีความจำกัด

- ความในวรรคสอง ความว่า “...เพื่อการอันเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะหรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ...” มีความหมายแตกต่างกัน กล่าวคือ กรณีการบัญญัติความว่า “เพื่อการอันเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ” จะมีกรณีตัวอย่าง เช่น การจัดทำระบบนำข้อมูลเลขบัตรประชาชน ๑๓ หลักไปทำระบบข้อมูลเพื่อให้บริการประชาชน สำหรับกรณีที่สอง ในกรณีการบัญญัติความว่า “เพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ” จะมีความหมายในลักษณะที่ไม่อนุญาตให้เอาข้อมูลส่วนบุคคลไปเพื่อการค้า และการกระทำบางอย่างอาจจะไม่เป็นการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะโดยตรง เช่น การเข้าไปตรวจสอบข้อมูลของอาชญากรทางคอมพิวเตอร์ (hacker) เพื่อเป็นการป้องกันและติดตามไม่ให้เกิดการกระทำผิดขึ้น

- การตีความข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ในบางกรณีแม้จะเป็นข้อมูลส่วนบุคคลแต่ต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการเปิดเผย หากมิได้มีเจตนากระทบต่อสิทธิส่วนบุคคล ดังนั้น หากการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวไม่กระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลก็สามารถทำได้

- การเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล อาจมีปัญหาในกรณีการติดตามการก่อการร้าย ซึ่งในกรณีดังกล่าวได้ทำผ่านระบบสารสนเทศทั้งสิ้น ดังนั้น หากให้อำนาจในการดำเนินการติดตามข้อมูลส่วนบุคคลได้ก็ควรให้อำนาจในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลได้ด้วย เพื่อเป็นการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ

อย่างไรก็ตาม อำนาจในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลจะสามารถทำได้ในกรณีใดบ้าง จะต้องมีการไปออกกฎหมายลำดับรองอีกครั้งหนึ่ง และจะต้องไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ

- ความในวรรคหนึ่งเป็นการคุ้มครองสิทธิในครอบครัว และความเป็นอยู่ส่วนตัวให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยเป็นการร่างรัฐธรรมนูญในเชิงการป้องกัน เนื่องจากปัจจุบันสื่อมวลชนพยายามอ้างถึงการละเมิดสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวหรือครอบครัวนั้น โดยอ้างว่าเพื่อประโยชน์สาธารณะ ดังนั้น เสรีภาพตามร่างมาตรานี้จะต้องไปออกกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติว่าสื่อมวลชนมีขอบเขตในการเข้าถึงสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวได้เพียงใด

- เมื่อพิจารณาถ้อยคำในวรรคสองของมาตรา ๓๒ ความว่า “...เพื่อการอันเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ...” นั้น มีข้อความไม่ตรงกับความเป็นจริง ซึ่งในวรรคหนึ่งใช้ความว่า “...เพื่อการอันเป็นประโยชน์สาธารณะ” ดังนั้น ที่ประชุมจึงเห็นควรให้แก้ไขโดยให้ตัดคำว่า “ต่อ” ออก ความเป็นดังนี้ “...เพื่อการอันเป็นประโยชน์สาธารณะ...” เพื่อเป็นการบัญญัติถ้อยคำให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

ประธานกรรมการตั้งข้อสังเกตว่า จะต้องไปบัญญัติโดยเฉพาะกาลของร่างมาตรานี้ว่า ในระหว่างที่ยังไม่กฎหมายตามมาตรานี้ การนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้จะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะเท่านั้น เพื่อให้สามารถจำกัดเสรีภาพตามมาตรานี้ได้

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรา ๓๒ เป็นดังนี้

“มาตรา ๓๒ สิทธิของบุคคลในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว ย่อมได้รับความคุ้มครอง การจำกัดสิทธิเช่นนี้ให้กระทำโดยชอบด้วยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และเฉพาะเพียงเพื่อประโยชน์ในการรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เพื่อส่งเสริมหรือรักษาความสงบสุขของสถาบันครอบครัว เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น หรือเพื่อการอันเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

ข้อมูลส่วนบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง การนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใดๆ ให้กระทำได้เฉพาะเพียงเพื่อการอันเป็นประโยชน์สาธารณะ หรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะตามที่กฎหมายบัญญัติ”

มาตรา ๓๓

“มาตรา ๓๓ เสรีภาพในเคหสถานของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการค้นเคหสถานหรือที่รโหฐานจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- เสรีภาพตามร่างมาตรา ๓๓ วรรคหนึ่ง มีประเด็นปัญหาอยู่ประการหนึ่ง คือ การบัญญัติให้มีเสรีภาพในเคหสถานจะต้องคำนึงถึงสิทธิของบุคคลที่อาศัยอยู่ข้างเคียงด้วย

ต่อประเด็นดังกล่าว ที่ประชุมเห็นว่า เมื่อพิจารณาร่างมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง ได้มีการบัญญัติถึงขอบเขตแห่งการใช้สิทธิของตนไว้แล้ว ซึ่งการใช้เสรีภาพตามมาตรา ๓๓ นั้น ถือได้ว่าเป็นการใช้สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยนอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะตามรัฐธรรมนูญนี้ ดังนั้น การใดที่ไม่ได้ห้ามไว้ ก็สามารถใช้สิทธิได้แต่ต้องใช้โดยไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลอื่นตามร่างมาตรา ๒๕

- การใช้เสรีภาพในเคหสถานบางกรณีที่มีผลกระทบต่อสิทธิของบุคคลอื่น หากเป็นการกระทำที่มีลักษณะเป็นความผิดตามกฎหมายอื่น การกระทำได้กล่าวก็ไม่สามารถอ้างเสรีภาพในเคหสถานตามร่างมาตรา ๓๓ ได้

จากนั้น ที่ประชุมได้มีการพิจารณาทบทวนร่างมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง โดยได้ตัดความ “...เช่นนั้น...” ออก เพื่อไม่ให้กระทบต่อการใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญในมาตราอื่น และตามกฎหมายอื่น ความเป็นดังนี้

“มาตรา ๒๕ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยนอกจากที่มีบัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญนี้แล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมาย บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำได้และได้รับการคุ้มครอง แต่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นนั้นต้องไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ความสงบเรียบร้อยของสังคมและประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๓๓ เป็นดังนี้

“มาตรา ๓๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถานซึ่งบุคคลย่อมได้รับตามรัฐธรรมนูญ

การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการค้นเคหสถานหรือที่รโหฐานจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ”

มาตรา ๓๔

“มาตรา ๓๔ เสรีภาพของบุคคลในการแสดงความคิดเห็นไม่ว่าในทางใดๆ ย่อมได้รับความคุ้มครอง การแสดงความคิดเห็นในทางที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม หรือที่ขัดต่อการอยู่ร่วมกันอย่างผาสุกของสังคมไม่ได้รับความคุ้มครองตามวรรคหนึ่ง

การจำกัดเสรีภาพเช่นนี้ให้กระทำได้โดยบัญญัติแห่งกฎหมาย และเฉพาะเพียงเพื่อการรักษาความมั่นคงของชาติ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อการสาธารณสุข”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- ความว่า “...เพื่อการสาธารณสุข” ตามความในวรรคสองของร่างมาตรา ๓๔ หมายความว่าถึงในกรณีที่รัฐออกกฎหมายมาจำกัดสิทธิบางเรื่อง เช่น การห้ามไม่ให้มีการโฆษณาขายบุหรี่ และเหล้า ซึ่งถือว่าเป็นการจำกัดเสรีภาพตามร่างมาตรานี้

- ความว่า “...เพื่อการสาธารณสุข” อาจมีความหมายที่แคบ ควรใช้คำว่า “สุขอนามัย” น่าจะเป็นถ้อยคำที่มีความเหมาะสมมากกว่า

- มีการตั้งข้อสังเกตว่า ตามร่างรัฐธรรมนูญที่ไม่ผ่านความเห็นชอบของสภาปฏิรูปแห่งชาติ (ศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ เป็นประธานกรรมการ) ในเรื่องดังกล่าวได้ใช้คำว่า “เพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน”

- เมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ ได้มีการบัญญัติที่มีความชัดเจนในเรื่องการให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในการเขียน การพิมพ์ การโฆษณา หรือการสื่อความหมายด้วยวิธีการอื่น ซึ่งเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง มิได้บังคับเฉพาะสื่อมวลชนเท่านั้น แต่มีผลบังคับกับบุคคลทั่วไปในการแสดงความคิดเห็นด้วย ซึ่งที่ประชุมได้พิจารณาในประเด็นนี้แล้ว จึงเห็นควรให้มีการระบุถึงลักษณะของการแสดงความคิดเห็นไว้เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการตีความ

ที่ประชุมตั้งข้อสังเกตความในวรรคสองว่า การบัญญัติถึงการห้ามสร้างความเกลียดชังในสังคมนั้น เป็นการบัญญัติให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน แต่ในประเด็นดังกล่าวเห็นควรให้ไปบัญญัติในกฎหมายระดับพระราชบัญญัติน่าจะเหมาะสมมากกว่า

ต่อประเด็นดังกล่าว ที่ประชุมเห็นควรให้ตัดความในวรรคสองของร่างมาตรา ๓๔ ออก โดยให้นำประเด็นของการแสดงความคิดเห็นที่ก่อให้เกิดความแตกแยกหรือที่มีลักษณะที่เป็นการสร้างความเกลียดชังของคนในสังคมไปบัญญัติไว้ในวรรคสามของร่างมาตรา ๓๔

- มีกรรมการแสดงความคิดเห็นว่า เสรีภาพตามมาตรา ๓๔ นี้ สื่อมวลชนเป็นกลไกสำคัญของระบอบประชาธิปไตย ที่ผ่านมาในเรื่องสื่อมวลชนได้ยึดถือหลักคุ้มครองสื่อมวลชน ๔ ประการ คือ

๑. การปิดกั้นการสื่อ หรือห้ามการพิมพ์ จะกระทำมิได้
๒. การเซ็นเซอร์จะกระทำมิได้
๓. ความเป็นเจ้าของสื่อ โดยจะต้องเป็นบุคคลผู้มีสัญชาติไทย
๔. การอุดหนุนโดยรัฐบาลหรือการแทรกแซงสื่อจะกระทำมิได้

สำหรับประเด็นที่มีความสำคัญคือ การเป็นเจ้าของสื่อ โดยวางหลักการเพื่อป้องกันทุนต่างชาติเข้ามาครอบงำสื่อไทย ซึ่งถือว่าเกี่ยวข้องกับความมั่นคงด้วย และประเด็นที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การแทรกแซงของรัฐบาลด้วยวิธีการใช้เงิน แม้ว่าในอดีตที่ผ่านมาจะได้มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญโดยห้ามมิให้รัฐบาลใช้เงินเพื่ออุดหนุนหนังสือพิมพ์ของเอกชนก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติรัฐบาลมีการใช้เงินไปซื้อโฆษณา ดังนั้น จึงไม่ควรนำประเด็นดังกล่าวไปกำหนดในกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ แต่ควรนำประเด็นปัญหาดังกล่าวบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยอาจมีการกำหนดกรอบที่เป็นการควบคุมมิให้รัฐบาลใช้เงินแทรกแซงสื่อได้

ต่อประเด็นดังกล่าว ที่ประชุมเห็นว่า หลักการดังกล่าวได้มีการบัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้วในร่าง มาตรา ๔๖ ซึ่งเป็นเรื่องของสื่อมวลชนโดยเฉพาะ แต่ร่างมาตรา ๓๔ เป็นเรื่องเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคล ดังนั้น ในเรื่องเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของสื่อมวลชนจะได้มีการพิจารณาถึงประเด็นดังกล่าวอีกครั้งหนึ่งเมื่อได้พิจารณาถึงร่างมาตราดังกล่าว

ประธานกรรมการกล่าวว่า การกำหนดให้รัฐต้องสนับสนุนสื่อสารมวลชนโดยเฉลี่ยการใช้บริการอย่างทั่วถึงจะเหมาะสมหรือไม่

ที่ประชุมแสดงความคิดเห็น ดังนี้

- การกำหนดให้รัฐเฉลี่ยการใช้บริการสื่อสารมวลชน อาจแก้ปัญหาไม่ให้รัฐเลือกสนับสนุนสื่อสารมวลชนใดโดยเฉพาะ แต่อาจทำให้เกิดปัญหาในการเฉลี่ยการใช้บริการ เนื่องจากสื่อสารมวลชนในประเทศไทยมีจำนวนมาก และอาจมีการใช้หลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้เพื่อแสวงหาประโยชน์

- ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าว ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการได้ยกร่างกำหนดไว้ในมาตรา ๔๒ เรื่องสิทธิในการเข้าถึงข้อมูล และมาตรา ๖๐ เรื่องการกำหนดให้รัฐต้องจัดให้มีฐานข้อมูลเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินของแผ่นดินเพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ เป็นการตรวจสอบภาคประชาชนโดยไม่ต้องกำหนดให้องค์กรอื่นใดมาทำการตรวจสอบเพิ่มเติม

ประธานกรรมการเสนอให้เพิ่มเติมความเป็นวรรคสาม ดังนี้ “การจำกัดเสรีภาพตามวรรคสอง เพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน ต้องไม่มีลักษณะก่อให้เกิดความหวาดกลัวเกินความจริง”

- มีกรรมการแสดงความคิดเห็นว่า อาจใช้คำว่า “เกินสมควรแก่เหตุ” แทนคำว่า “ก่อให้เกิดความหวาดกลัวเกินความจริง” เพราะการจำกัดในเรื่องที่เกี่ยวกับพฤติกรรมอาจทำให้กฎหมายไม่มีสภาพบังคับอย่างแท้จริง

ประธานกรรมการเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสาม เป็นดังนี้ “การจำกัดเสรีภาพตามวรรคสอง เพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน ต้องไม่มีลักษณะก่อให้เกิดความหวาดกลัวเกินความจริงหรือเกินสมควรแก่เหตุ” และเสนอให้รอการพิจารณาความในวรรคนี้ไว้ก่อน

- มีกรรมการแสดงความคิดเห็นว่า ความในวรรคสองที่ว่า “เพื่อป้องกันมิให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม” ควรรวมอยู่ในเรื่องการรักษาความมั่นคงของชาติหรือไม่ การกำหนดเรื่องการป้องกันมิให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคมไว้ อาจทำให้เกิดปัญหาในการนำมาใช้เพื่อประโยชน์ของรัฐบาล

ประธานกรรมการกล่าวว่า เรื่องการป้องกันมิให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคมนั้นรวมอยู่กับเรื่องการรักษาความมั่นคงของชาติ แต่หลักสำคัญประการหนึ่งของการร่างรัฐธรรมนูญครั้งนี้ คือ การสร้างความปรองดอง จึงจำเป็นต้องกำหนดเรื่องการป้องกันมิให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคมไว้ ทั้งนี้ การจำกัดเสรีภาพจะกระทำได้โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งประชาชนจะสามารถติดตามตรวจสอบการออกกฎหมายได้ รัฐบาลไม่สามารถดำเนินการได้ตามอำเภอใจ

- มีกรรมการแสดงความคิดเห็นว่า การเผยแพร่ความคิดเห็นนั้น รวมอยู่ในความหมายของคำว่า “การแสดงความคิดเห็น” หรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า การเผยแพร่ความคิดเห็นเป็นการแสดงความคิดเห็นรูปแบบหนึ่ง

ที่ประชุมแสดงความคิดเห็น ดังนี้

- ข้อยกเว้นในการจำกัดเสรีภาพเรื่องการป้องกันมิให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม ควรกำหนดไว้ในมาตรานี้ เนื่องจากเสรีภาพในการแสดงออกของบุคคลนั้นจะต้องมาพร้อมกับความรับผิดชอบด้วย

- เรื่องการป้องกันมิให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคมนั้น ควรรอการพิจารณาไว้ก่อน โดยอาจเขียนให้มีความหมายในเชิงบวก เช่น เพื่อเสริมสร้างความปรองดองในสังคม เป็นต้น (เพื่อป้องกันมิให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม หรือเขียนอีกอย่างหนึ่งว่า เพื่อให้เกิดความสมัคสมานสามัคคีและปรองดองกันในสังคม)

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติให้รอการพิจารณาความในมาตรานี้ไว้ก่อน

มาตรา ๓๕

มาตรา ๓๕ เสรีภาพของบุคคลในการติดต่อสื่อสารถึงกันไม่ว่าในทางใด ๆ ย่อมได้รับความคุ้มครอง การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยข้อมูลที่บุคคลสื่อสารถึงกัน รวมทั้งการกระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อให้ล่วงรู้หรือได้มาซึ่งข้อมูลที่บุคคลสื่อสารถึงกันจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมแสดงความคิดเห็น ดังนี้

- มาตรา ๓๖ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ กำหนดว่า “การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยข้อมูลที่บุคคลสื่อสารถึงกัน รวมทั้งการกระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อให้ล่วงรู้หรือได้มาซึ่งข้อมูลที่บุคคลสื่อสารถึงกันจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน” ในมาตรานี้ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการได้ตัดช้อยกเว้นเรื่องเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนออก เพราะมีความหมายกว้างเกินไป

- การกำหนดความในมาตราไว้ในลักษณะเช่นนี้ทำให้รัฐต้องขอหมายศาลเพื่อตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยข้อมูลที่บุคคลสื่อสารถึงกัน รวมทั้งการกระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อให้ล่วงรู้หรือได้มาซึ่งข้อมูลที่บุคคลสื่อสารถึงกันใช่หรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า รัฐอาจอาศัยเหตุอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติในการตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยข้อมูลที่บุคคลสื่อสารถึงกัน รวมทั้งการกระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อให้ล่วงรู้หรือได้มาซึ่งข้อมูลที่บุคคลสื่อสารถึงกันได้ เช่น กฎหมายเกี่ยวกับดิจิทัล เป็นต้น

- มีกรรมการแสดงความคิดเห็นว่า ควรคงช้อยกเว้นเรื่องการรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีไว้ โดยรายละเอียดให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความในมาตรานี้กำหนดว่าหากมีคำสั่งหรือหมายของศาลก็สามารถตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยข้อมูลที่บุคคลสื่อสารถึงกัน รวมทั้งการกระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อให้ล่วงรู้หรือได้มาซึ่งข้อมูลที่บุคคลสื่อสารถึงกันได้ไม่ว่าด้วยเหตุอะไร ซึ่งในการขอให้ศาลมีคำสั่งหรือออกหมายจะต้องแจ้งให้ศาลทราบเพราะเหตุใดจึงขอให้ศาลออกหมายหรือมีคำสั่ง

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๓๕ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๓๖

“มาตรา ๓๖ สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินและการสืบมรดกย่อมได้รับความคุ้มครอง

ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ให้กระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพียงเพื่อการจัดทำบริการสาธารณะ การพัฒนาที่ดิน การเกษตร หรือการอุตสาหกรรม หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น รวมตลอดทั้งกิจการอื่นที่เกี่ยวข้อง และต้องชดเชยค่าทดแทนที่เป็นธรรมโดยคำนึงถึงความได้สัดส่วนระหว่างประโยชน์สาธารณะ ผลกระทบต่อผู้ถูกเวนคืน รวมทั้งประโยชน์ที่ผู้ถูกเวนคืนอาจได้รับจากการเวนคืนนั้น (และต้องชดเชยความเสียหายหรือผลกระทบให้แก่ผู้ถูกเวนคืนอย่างเป็นธรรม ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ)

การคืนอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนที่มีได้ใช้ประโยชน์หรือที่เหลือจากการใช้ประโยชน์ให้แก่เจ้าของเดิมหรือทายาท และการเรียกคืนค่าทดแทนที่ชดเชยไป ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- ความในวงเล็บ (และต้องชดเชยความเสียหายหรือผลกระทบให้แก่ผู้ถูกเวนคืนอย่างเป็นธรรม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ) ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการเสนอให้ที่ประชุมพิจารณาเป็นทางเลือกในเรื่องการชดเชยความเสียหาย

ประธานกรรมการสอบถามว่า เหตุใดจึงต้องกำหนดเรื่องการสืบทอดไว้ในมาตรานี้ และในเรื่องการสืบทอดนั้นกำหนดไว้ตั้งแต่รัฐธรรมนูญฉบับใด

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- เรื่องการสืบทอดกำหนดไว้ครั้งแรกในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๒
- ความในวรรคสามเรื่องการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์นั้น หากกำหนดข้อยกเว้นว่าเพื่อการบริการสาธารณะหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น จะเหมาะสมกว่าการกำหนดกิจการต่าง ๆ ไว้โดยเฉพาะหรือไม่ การกำหนดกิจการต่าง ๆ ไว้โดยเฉพาะอาจทำให้เห็นว่าข้อยกเว้นนั้นจะมีเฉพาะกิจการที่กำหนดไว้เท่านั้น และบางกิจการที่กำหนดไว้เป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างแท้จริงหรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า การกำหนดข้อยกเว้นเรื่องการบริการสาธารณะจะครอบคลุมบริการสาธารณะทุกประเภท ควรกำหนดข้อยกเว้นเฉพาะกิจการอันเป็นสาธารณูปโภคเท่านั้น

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- การชดเชยค่าทดแทนที่เป็นธรรมโดยคำนึงถึงความได้สัดส่วนระหว่างประโยชน์สาธารณะ และผลกระทบต่อผู้ถูกเวนคืนนั้น หมายรวมถึงการคำนึงถึงราคาที่ซื้อขายกันตามปกติในท้องตลาดด้วยหรือไม่

- ข้อยกเว้นในเรื่องการเวนคืน มีการกำหนดเพิ่มเติมในรัฐธรรมนูญเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากประเทศพัฒนามากขึ้น และในอนาคตก็อาจจำเป็นต้องเพิ่มเติมเรื่องต่าง ๆ ขึ้นอีก เมื่อกำหนดเรื่องต่าง ๆ ไว้ อาจเกิดการตีความว่าข้อยกเว้นจะมีเฉพาะแต่เรื่องที่กำหนดไว้เท่านั้น จึงมีหลายกรณีที่รัฐไม่สามารถเวนคืนได้เพราะไม่เข้าหลักเกณฑ์

- ข้อมูลของผู้ที่เสียชีวิตที่อยู่ใน e-mail หรือ cloud ซึ่งสามารถนำมาทำประโยชน์ในทางธุรกิจนั้น เป็นทรัพย์สินหรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า ทรัพย์สิน หมายรวมถึงทรัพย์สินที่ไม่มีตัวตนที่อาจมีราคาและถือเอาได้ อย่างเช่นทรัพย์สินทางปัญญา ข้อมูลใน e-mail หรือ cloud ถือเป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่ง

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า หากกำหนดข้อยกเว้นในเรื่องต่าง ๆ ไว้มาก อาจทำให้เกิดข้อจำกัดในการใช้มาตรการในการเวนคืนเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการบางอย่าง เช่น การพัฒนาเมือง หรือการ

ประธานกรรมการกล่าวว่า การจัดรูป่องหาริมทรัพย์อาจไม่เหมาะสม เนื่องจากอาจมีการดำเนินการจัดรูป่องหาริมทรัพย์ไปให้กับบุคคลอื่นซึ่งไม่ได้ถวณคินด้วย และเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมความใน

วรรคสี่ใหม่ เป็นดังนี้ “การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ให้กระทำเท่าที่จำเป็นที่จะต้องใช้ในการอันบังญัติไว้ในวรรคสาม เว้นแต่เป็นการเวนคืนเพื่อนำอสังหาริมทรัพย์ที่เวนคืนไปชดเชยให้เกิดความเป็นธรรมแก่เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายบัญญัติ”

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า การกำหนดไว้ในลักษณะเช่นนี้ไม่ได้เป็นการบังคับรัฐว่าต้องดำเนินการตามข้อยกเว้น

ประธานกรรมการกล่าวว่า การกำหนดไว้ในลักษณะเช่นนี้เพื่อเปิดช่องให้รัฐดำเนินการได้ เพราะบางกรณีอาจไม่จำเป็นจะต้องชดเชยให้เจ้าของอสังหาริมทรัพย์

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า การชดเชยความเสียหายแก่เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนนั้นควรกำหนดในเรื่องความรวดเร็วในการชดเชย รวมทั้งเป็นจำนวนที่เหมาะสมและเป็นธรรมด้วย

ประธานกรรมการกล่าวว่า เรื่องการชดเชยความเสียหายแก่เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนนั้นควรกำหนดในเรื่องความรวดเร็วในการชดเชย รวมทั้งเป็นจำนวนที่เหมาะสมและเป็นธรรมนั้น ได้ถูกกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ แล้ว โดยในกฎหมายดังกล่าวกำหนดว่าพื้นที่ที่มีการประกาศเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ให้นำราคาตลาด และราคาประเมินที่ใช้ในการเสียภาษีมาเฉลี่ยแล้วจ่ายให้กับเจ้าของอสังหาริมทรัพย์นั้นก่อนซึ่งจะทำให้เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ได้ราคาที่สูงขึ้นหากไม่พอใจก็สามารถอุทธรณ์ได้

- มีกรรมการสอบถามว่า คำว่า “เจ้าของอสังหาริมทรัพย์” ในวรรคสี่ใหม่ กับคำว่า “เจ้าของและทายาท” ในวรรคห้า (วรรคสี่เดิม) มีความแตกต่างกันอย่างไร

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความในวรรคสี่ใหม่เป็นเรื่องที่กระทำในขณะที่เวนคืนจึงต้องกำหนดว่าเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ ส่วนความในวรรคห้า (วรรคสี่เดิม) เป็นเรื่องหลังจากการเวนคืนซึ่งเจ้าของอสังหาริมทรัพย์อาจถึงแก่กรรมแล้วจึงกำหนดให้คืนแก่เจ้าของและทายาท

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า การกำหนดให้กรณีที่ดินเวนคืนโดยวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งแต่ในเวลาต่อมาต้องการจะนำไปดำเนินการโดยวัตถุประสงค์อีกอย่างหนึ่ง จะต้องมีการคืนให้กับเจ้าของหรือทายาท ทำให้รัฐต้องดำเนินการเวนคืนใหม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า หากรัฐไม่ได้นำอสังหาริมทรัพย์ที่เวนคืนไปใช้ตามวัตถุประสงค์ก็ต้องคืนแก่เจ้าของหรือทายาท หากต้องการอสังหาริมทรัพย์นั้นเพื่อวัตถุประสงค์อย่างอื่นก็ต้องทำการเวนคืนใหม่และไปดำเนินการกับบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเวนคืนครั้งก่อน

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า อาจกำหนดให้รัฐเปลี่ยนวัตถุประสงค์ในการเวนคืนได้ แต่ต้องมีการชดเชยเพิ่มเติมให้กับเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งทำให้ประหยัดเวลาในการเวนคืน

ประธานกรรมการกล่าวว่า หากกำหนดให้เปลี่ยนวัตถุประสงค์การเวนคืนได้อาจทำให้เกิดการทุจริต

- มีกรรมการเสนอให้เพิ่มเติมบทบัญญัติที่ห้ามนำอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติให้รอการพิจารณาความในมาตรานี้ไว้ก่อน

มาตรา ๓๗

“มาตรา ๓๗ เสรีภาพของบุคคลในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่ย่อมได้รับความคุ้มครอง การจำกัดเสรีภาพเช่นนี้ให้กระทำได้โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และเฉพาะเพียงเพื่อความมั่นคงของรัฐหรือการอันเป็นประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมแสดงความคิดเห็น ดังนี้

- การเดินทางโดยเทคโนโลยีสมัยใหม่ หากไม่มีกฎหมายห้ามไว้สามารถเดินทางได้โดยอิสระ ใช้หรือไม่ กฎหมายควรจะต้องตามให้ทันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้วย

ประธานกรรมการกล่าวว่า บุคคลมีเสรีภาพที่จะเดินทางไปไหนก็ได้โดยอิสระไม่ว่าจะโดยวิธีใด ซึ่งในแต่ละวิธีในการเดินทางนั้นก็อาจมีกฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะ เช่น การเดินทางโดยรถยนต์ก็จะอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นต้น

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ความในมาตรานี้มีความมุ่งหมายในเรื่องความเป็นอิสระของบุคคลในการเดินทาง

- มีกรรมการสอบถามว่า คำว่า “บุคคล” ในมาตรานี้รวมถึงคนต่างด้าวด้วยหรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า มาตรานี้อยู่ในหมวดสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย จึงใช้เฉพาะกับคนไทยเท่านั้น

- มีกรรมการสอบถามว่า การห้ามบุคคลเดินทางเข้าเขตโรคระบาดนั้น รวมอยู่ในความหมายของคำว่า “เพื่อประโยชน์สาธารณะ” ด้วยหรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า “เพื่อประโยชน์สาธารณะ” ครอบคลุมถึงเรื่องอื่น ๆ ด้วย เช่น การจราจร การผังเมือง เป็นต้น

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- เรื่องประโยชน์สาธารณะอย่างอื่นนั้นจะครอบคลุมเรื่องการสาธารณสุข และเรื่องการชุมนุมสาธารณะด้วย แต่ในบางมาตราจะมีการกำหนดเรื่องการสาธารณสุขไว้เพื่อให้เป็นไปตามพันธกรณีที่ประเทศไทยทำความตกลงไว้จึงต้องกำหนดให้ชัดเจน

- ขอให้ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการตรวจสอบถ้อยคำที่ใช้ในร่างรัฐธรรมนูญให้สอดคล้องกัน เนื่องจากในหลายมาตราใช้คำแตกต่างกัน โดยในบางมาตราใช้คำว่า “ความมั่นคงของรัฐ” บางมาตราใช้คำว่า “ความมั่นคงของชาติ” หรือ “ความมั่นคงของประเทศ”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๓๗ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๓๘

“มาตรา ๓๘ การเนรเทศบุคคลสัญชาติไทยออกนอกราชอาณาจักร หรือห้ามมิให้ผู้มีสัญชาติไทยเข้ามาในราชอาณาจักร จะกระทำมิได้

การถอนสัญชาติของบุคคลซึ่งมีสัญชาติไทยโดยการเกิดจะกระทำมิได้”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความในมาตรานี้เป็นหลักสากลที่ให้ความคุ้มครองบุคคลที่มีสัญชาติไทยไม่ให้ถูกเนรเทศออกนอกราชอาณาจักรหรือห้ามมิให้เข้ามาภายในราชอาณาจักรไม่ได้

ที่ประชุมสอบถาม ดังนี้

- บุคคลที่ถือสองสัญชาติคือสัญชาติไทยและสัญชาติอื่น ถือว่ายังเป็นบุคคลสัญชาติไทยใช่หรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า บุคคลที่ถือสองสัญชาติ คือ สัญชาติไทยและสัญชาติอื่นยังถือว่าเป็นบุคคลสัญชาติไทย โดยกฎหมายไทยให้สิทธิที่จะสละสัญชาติมากกว่าจะบังคับให้สละสัญชาติ การบังคับ

เกี่ยวกับเรื่องสัญญาชาติจะมีในกรณีที่บุคคลแปลงสัญชาติหรือบุคคลได้สัญชาติโดยการสมรส ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกาหากบุคคลต้องการแปลงสัญชาติเป็นอเมริกันตามกฎหมายต้องให้สละสัญชาติเดิม เป็นต้น

- มีการถามคำถามว่า หากบุคคลสัญชาติไทยเป็นบุคคลที่สังคมไม่พึงประสงค์จะสามารถเนรเทศได้หรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า บุคคลที่สังคมไม่พึงประสงค์ไม่สามารถเนรเทศได้เพราะเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์และสิทธิความเป็นมนุษย์จะไปละเมิดมิได้ แต่สามารถใช้หลักกฎหมายในการลงโทษทั้งทางแพ่งและอาญาได้

- มีการถามคำถามว่า ในอดีตเคยมีการเนรเทศนักการเมืองหรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า ในอดีตไม่เคยมีการเนรเทศ

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๓๘ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๓๙

“มาตรา ๓๙ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งให้กระทำได้โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และเฉพาะเพียงเพื่อการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การแข่งขันอย่างเป็นธรรม การป้องกันหรือขจัดการผูกขาด การคุ้มครองผู้บริโภค การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น”

ประเด็นการพิจารณา

มีการถามคำถามว่า ความว่า “... เพื่อการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การแข่งขันอย่างเป็นธรรม การป้องกันหรือขจัดการผูกขาด การคุ้มครองผู้บริโภค ...” จะมีผลในทางบังคับหรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความดังกล่าวมีผลในทางบังคับเพราะกฎหมายที่เป็นการจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพ เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ และพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า ต้องอาศัยข้อยกเว้นนี้ในการออกกฎหมาย

สำหรับความว่า “การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ” ทำให้ผู้ประกอบการอาชีพต่าง ๆ รวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อออกกฎหมายวิชาชีพ ซึ่งต่อมากฎหมายวิชาชีพกลายเป็นกลไกในการกีดกัน ทำให้รัฐไม่สามารถเข้ามาจัดการได้เนื่องจากเป็นเรื่องของวิชาชีพ ในปัจจุบันกลุ่มวิชาชีพดังกล่าวได้สร้างกลไกเข้ามากำหนดหลักสูตร รับรองหลักสูตร รับรองปริญญา และรับรองมหาวิทยาลัย ซึ่งเรื่องดังกล่าวไม่ใช่อำนาจหน้าที่ของเอกชน ควรมีการบัญญัติความเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวหรือไม่

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- กลุ่มวิชาชีพที่สร้างกลไกเข้ามากำหนดหลักสูตร รับรองหลักสูตร รับรองปริญญา และรับรองมหาวิทยาลัย เป็นการกีดกันสิทธิเสรีภาพทางวิชาการหรือไม่ เนื่องจากในมหาวิทยาลัยไม่ได้มีวิชาหรือทำการสอนเฉพาะเพื่อประกอบอาชีพเท่านั้น แต่ยังมีการให้ความรู้ให้แนวความคิด และแนวทางการใช้ชีวิตด้วย การกีดกันดังกล่าวจึงเป็นการผิดวัตถุประสงค์การเปิดวิชาการเสรีที่ให้ผู้เรียนมีทางเลือกหลากหลายในการเรียนรู้

- เสรีภาพในทางวิชาการรวมอยู่ในเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในร่างมาตรา ๓๔ ตามเอกสารที่ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการเสนอต่อที่ประชุม

- ปัจจุบันในประเทศไทยผู้ที่จะเป็นครูต้องมีใบอนุญาต (license) ถ้าไม่มีใบอนุญาตจะไม่สามารถทำการสอนได้กล่าวคือ ถึงจะมีความรู้หากไม่มีใบอนุญาตก็จะไม่สามารถทำการสอนได้ ซึ่งเป็นประเด็นเชิงแนวคิด (concept) โดยในทางครุศาสตร์ (pedagogy) มองว่าถึงมีความรู้แต่ไม่ได้เรียนเรื่องการสอนจะสอนไม่ได้ ดังนั้น จึงต้องมีใบอนุญาตด้านการสอน และการมีใบอนุญาตยังหมายถึงค่าตอบแทนด้วย ซึ่งอาจต้องมีการพิจารณาว่าครุควรมีใบอนุญาตหรือไม่ วิชาชีพพยาบาล หากไม่มีการสอบวิชาชีพพยาบาลอาจได้บุคคลที่ต่ำกว่าคุณสมบัติที่ต้องการเป็นพยาบาลซึ่งเป็นอันตรายต่อคนไข้ได้ ในประเทศมาเลเซียการพิจารณาหลักสูตรจะเชิญสภาวิชาชีพกับมหาวิทยาลัยมาพิจารณาเรื่องหลักสูตรร่วมกัน มหาวิทยาลัยจึงต้องปฏิบัติตามแนวทางที่สภาวิชาชีพกำหนด ทั้งนี้ การกำหนดหลักสูตรของสภาวิชาชีพ คือ การกำหนดว่าต้องมีหลักสูตรดังกล่าวจึงจะรับรองแต่ไม่ปิดกั้นผู้เรียนในการเรียนเรื่องอื่นนอกเหนือจากหลักสูตรที่สภาวิชาชีพกำหนด

- ควรตัดความว่า “การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ” เพื่อแก้ปัญหาและปิดช่องว่างไม่ให้สภาวิชาชีพหรือองค์กรใด ๆ มีอำนาจในการกระทำการใด ๆ ที่อาจเป็นไปในทางกีดกัน แต่ยังมีกรณีที่ไม่ได้ถูกจำกัดโดยกฎหมายแต่เป็นการจำกัดด้วยข้อตกลงระหว่างประเทศ หรือข้อตกลงของประเทศสมาชิกอาเซียน เช่น มีข้อกำหนดในประเทศสิงคโปร์ว่าแพทย์ที่จะไปประกอบวิชาชีพในประเทศสิงคโปร์ต้องเป็นแพทย์ที่จบจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเท่านั้น เรื่องดังกล่าวเป็นการจำกัดเสรีภาพหรือไม่

- การจัดระเบียบการประกอบอาชีพควรต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการประกอบวิชาชีพนั้นเท่านั้น แต่ต้องไม่ไปแทรกแซงหรือไม่ไปจำกัดเสรีภาพในการประกอบวิชาชีพของบุคคลอื่นหรืออาชีพอื่นกล่าวคือ สภาวิชาชีพต้องไม่ใช้อำนาจเกินกว่าที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ และในการสอบใบประกอบวิชาชีพไม่ควรถึงขั้นกำหนดว่ามหาวิทยาลัยต้องสอนวิชาอะไรหรือมีหลักสูตรอย่างไร ถ้าสภาวิชาชีพเห็นว่าวิชาใดมีความสำคัญก็ให้นิวชานั้นมาออกข้อสอบ มหาวิทยาลัยก็จะจัดให้มีการสอนในวิชานั้นเอง

- การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ ไม่ได้หมายความว่าเฉพาะในเรื่องวิชาชีพเท่านั้นแต่ยังหมายถึงรวมถึงทุกอาชีพ ซึ่งในอาชีพอื่นก็มีเงื่อนไขในการประกอบอาชีพด้วย เช่น กฎหมายการประมง หากตัดความดังกล่าวออกจะทำให้การจัดระเบียบการประกอบอาชีพอื่นทำได้ยาก

- ควรแก้ไขเพิ่มเติมเป็น “การจัดระเบียบการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพซึ่งต้องไม่ก่อให้เกิดการผูกขาดเกินความจำเป็น” ตามร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญชุดที่ผ่านมา (ศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ เป็นประธานกรรมการ)

- สภาวิชาชีพควรเน้นดูแลมาตรฐานของวิชาชีพ และจรรยาบรรณของวิชาชีพ มากกว่าการเข้าไปกำหนดหลักสูตรของมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นการจำกัดเสรีภาพในทางวิชาการ

ประธานกรรมการเสนอให้เพิ่มความเป็นวรรคสอง ดังนี้ “การตรากฎหมายเพื่อจัดระเบียบการประกอบวิชาชีพ ต้องไม่มีลักษณะเป็นการก้าวก่ายการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษา”

- มีกรรมการสอบถามว่า การประกอบวิชาชีพกับการประกอบอาชีพมีความแตกต่างอย่างไร

ประธานกรรมการชี้แจงว่า การประกอบอาชีพรวมถึงการประกอบวิชาชีพด้วย แต่ความในวรรคสองที่เพิ่มขึ้นมุ่งเฉพาะการประกอบวิชาชีพ เพราะกฎหมายการประกอบอาชีพส่วนใหญ่มุ่งไปในทางส่งเสริมผลักดันให้มีความรู้ แต่กฎหมายการประกอบวิชาชีพจะมุ่งไปในทางกีดกัน ทั้งนี้ หมายถึงการศึกษาทุกระดับทั้งในระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา โดยให้สภาวิชาชีพมีหน้าที่กำหนดมาตรฐานของวิชาชีพ และให้มหาวิทยาลัยมีอำนาจหน้าที่ในการให้การศึกษา

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ความในวรรคสองหากใช้คำว่า “การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ” จะกว้างกว่า “การจัดระเบียบการประกอบวิชาชีพ” หรือไม่ เนื่องจากในปัจจุบันมีสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ ภายใต้สังกัดสำนักงานกฤษฎีกาที่จัดทำมาตรฐานอาชีพให้ได้มาตรฐาน

ประธานกรรมการกล่าวว่า การประกอบอาชีพโดยปกติไม่มีกฎหมายบังคับ จึงเป็นเสรีภาพในการประกอบอาชีพ แต่การประกอบวิชาชีพมีการออกกฎหมายมาบังคับใช้ ความในวรรคสองบัญญัติไว้เพื่อบอกว่า การออกกฎหมายที่มีลักษณะดังกล่าวกระทำไม่ได้ มิเช่นนั้น จะเป็นปัญหาในอนาคต

ตัวอย่างหนึ่งที่เห็นได้ชัดเจน คือ Test of English as a Foreign Language (TOEFL) และ International English Language Testing System (IELTS) ซึ่งเป็นตัวกำหนดมาตรฐานภาษาที่เป็นที่เชื่อถือ หากต้องการประกาศนียบัตรรับรองต้องสอบให้ได้ตามมาตรฐาน โดยไม่เคยกำหนดว่าสถานศึกษาต้องสอนอย่างไร ดังนั้น สภาวิชาชีพจึงควรมีหน้าที่กำหนดมาตรฐานว่า ผู้ที่จะประกอบวิชาชีพนั้นต้องรู้เรื่องอะไร มีความชำนาญอย่างไร แล้วให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาไปกำหนดแนวทาง สภาวิชาชีพไม่ควรไปกำหนดหลักสูตร ต้องไม่ไปทำหน้าที่อื่นจนลืมนหน้าที่ของตนเอง

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- การจัดระเบียบการประกอบอาชีพเริ่มบัญญัติในปี ๒๕๓๔ โดยแต่เดิมรับรองเสรีภาพในการประกอบอาชีพ (freedom of occupation) โดยให้เสรีภาพที่จะเลือกประกอบอาชีพที่กฎหมายไม่ได้ห้าม (freedom to choose legal occupation) การกีดกันการประกอบอาชีพใด ๆ ที่กฎหมายไม่ได้ห้ามจะกระทำไม่ได้

- หากเขียน “เสรีภาพที่จะเลือกประกอบอาชีพที่กฎหมายไม่ได้ห้าม” (freedom to choose legal occupation) อาจทำให้เกิดการเพิ่มกฎหมายห้ามการประกอบอาชีพได้

- ความในวรรคสองอาจทำให้สภาวิชาชีพไม่ไปก้าวล่วงการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษา แต่จะไม่รับรองโดยอ้างว่าเรียนวิชาไม่ครบหรือขาดคุณสมบัติ ดังนั้น จะเขียนอย่างไรในวรรคสองให้สภาวิชาชีพไม่สามารถจำกัดการเข้าสู่วิชาชีพของคนที่ยังการศึกษาจากสถาบันการศึกษาที่เห็นต่างได้

- ในร่างมาตรา ๒๖ ที่กำหนดว่ากฎหมายต้องไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุเพียงพอแล้วหรือไม่

ประธานกรรมการชี้แจงว่า ยังไม่เพียงพอเพราะกฎหมายวิชาชีพให้อำนาจ หมายความว่าเป็นการสมควร จึงไม่ถึงว่าเกินสมควรแก่เหตุ

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติให้รอการพิจารณา

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

๔.๑ นายศุภชัย ยาวะประภาษ รองประธานอนุกรรมการประชาสัมพันธ์และสำรวจความคิดเห็นของประชาชน กล่าวรายงานผลการประชุมของคณะอนุกรรมการฯ ดังนี้

คณะอนุกรรมการฯ ได้เชิญนิดาโพล สวนดุสิตโพล และธุรกิจบัณฑิตยโพลมาร่วมประชุมเพื่อหารือเกี่ยวกับการจัดทำโพล แต่ธุรกิจบัณฑิตยโพลไม่ได้มาร่วมประชุมโดยแจ้งว่า ไม่มีนโยบายในการรับจ้างจัดทำโพล อย่างไรก็ตาม การประชุมครั้งต่อไปจะเชิญรามคำแหงโพลมาร่วมประชุมด้วย เนื่องจากมหาวิทยาลัยของรัฐที่รับทำโพลมี ๓ แห่ง คือ นิดาโพล สวนดุสิตโพล และรามคำแหงโพล ส่วนมหาวิทยาลัยเอกชนที่รับทำโพล

คือ เอแบคโพล โดยมหาวิทยาลัยเอกชนอื่นจะจัดทำโพลเฉพาะกิจ โดยที่ประชุมอนุกรรมการฯ มีความเห็นร่วมกัน ดังนี้

๑) ที่ผ่านมาสถาบันพระปกเกล้าได้มีส่วนในการขับเคลื่อนและประชาสัมพันธ์ร่างรัฐธรรมนูญค่อนข้างมาก จึงเห็นควรเชิญเลขาธิการสภากงพระปกเกล้ามาเป็นที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ โดยได้ประสานสอบถามเป็นการภายในและได้รับคำตอบว่า ไม่ขัดข้อง จึงขอหารือต่อที่ประชุมที่ประชุมเห็นชอบ

๒) การที่คณะอนุกรรมการฯ จะจัดจ้างทำโพลจะต้องมีการทำสัญญาจัดซื้อจัดจ้าง โดยจัดทำเป็นโครงการเสียก่อน จึงขอหารือต่อที่ประชุม

ที่ประชุมมีมติอนุมัติหลักการให้จัดจ้างทำโพล เพื่อสอบถามประชาชนในปัญหาบางประการเป็นระยะๆ โดยให้ขออนุมัติด้วยวิธีพิเศษ

๓) ขอหารือเรื่องตั้งบุคคลภายในสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรที่เกี่ยวข้องเพื่อแต่งตั้งเป็นอนุกรรมการเพื่อดำเนินการเรื่องการจัดซื้อจัดจ้างและเรื่องการประชุมประชาสัมพันธ์

ที่ประชุมพิจารณาเห็นว่า การจัดซื้อจัดจ้างในโครงการต่าง ๆ ของคณะกรรมการ ควรมีคณะอนุกรรมการเพื่อดำเนินการเรื่องการจัดซื้อจัดจ้างโดยเฉพาะ โดยขอให้ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการศึกษาความเป็นไปได้ในการดำเนินการในเรื่องนี้

๔.๒ ที่ประชุมมีมติให้นัดประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญครั้งต่อไปในวันพุธ ที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๘ เวลา ๑๑.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

เมื่อประชุมเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุมและกล่าวปิดการประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๘.๑๐ นาฬิกา

นางสาววรินทร์พร ปณิธานธรรม

วิทยาการชำนาญการ

นายเผ่าพันธุ์ นวลสง

นิติกรชำนาญการ

นายเฉลิมศักดิ์ ใจธานี

วิทยาการปฏิบัติการ

นางสาวอัจฉรา สอนสมุทร

วิทยาการชำนาญการพิเศษ

ผู้จัดบันทึกการประชุม

นางสาวจินดารักษ์ แสงกาญจนวนิช

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง

สำนักกรรมการธิการ ๒

ผู้ตรวจทาน

นายจันทพันธ์ ห่วงบุตร
ผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
ผู้ตรวจทาน

เอกพล ยุทธนากรชัย/พิมพ์